

Po razstavah

Splošna muzejska zbirka Ljutomer in Galerija Ante Trstenjak

Splošna knjižnica Ljutomer je splošno izobraževalna knjižnica, ki nadaljuje večstoletno poslanstvo svojih predhodnic, Čitalnice in Ljudske knjižnice. Svojo dejavnost izvaja za območje občin Ljutomer, Križevci, Veržej in Razkrižje. Bogat knjižnični fond s preko 100.000 enot knjižničnega gradiva je dnevno na razpolago in izposoja bralcem. Posebnost Splošne knjižnice Ljutomer je, da razpolaga z enotami Kino (trenutno ne obratuje), Muzej in Galerija.

OE Muzej

Ljutomerski muzej v mestni hiši na Glavnem trgu ima že dolgo tradicijo. Sama ideja o njegovi vzpostavitvi se je začela oblikovati po koncu druge svetovne vojne, ko so številni domačini in prišleki množično

prinašali v partijski urad številne najdene predmete, umetnine in tudi denar. Skladišče predmetov v Ljutomerski mestni hiši se je vedno bolj polnilo, zato se je pojavila ideja o vzpostavitvi muzejske zbirke. Do njene uresničitve je prišlo leta 1952, ko je takratni okrajni odbor Zveze borcev Ljutomer ustanovil skromen muzej s prevladujočo tujo vsebino, ki jo je partijska organizacija pridobila v drugih mestih in državah. Muzej je sprva imel prostore v stavbi današnje občinske skupščine v Vrazovi ulici, slabih deset let pozneje pa so vedno bolj bogato zbirko preselili v mestno hišo na Glavnem trgu. Leta 1962 je t. i. Muzej NOB Ljutomer postal oddelek Pokrajinskega muzeja za Pomurje v Murski Soboti, od leta 1972 pa je bila obnovljena zbirka del Muzeja NO Maribor.

Razstavljeno gradivo v muzeju NOB Ljutomer je prikazovalo obdobje Kraljevine Jugoslavije, vdor okupatorja, prevzem oblasti, izseljevanje, vpis v Štajersko domovinsko zvezo, položaj prebivalstva

Prostori Splošne muzejske zbirke Ljutomera in okolice (arhiv: OE Muzej Ljutomer).

Zbirka fotografij in filmov dr. Karola Grossmana (arhiv: OE Muzej Ljutomer).

Zbirka Taborsko gibanje na Slovenskem (arhiv: OE Muzej Ljutomer).

po zasedbi in prve začetke upora. Poseben del je bil posvečen življenju v taboriščih, streljanju talcev in zločinom okupatorja. Bogato vsebino v muzeju so še dopolnjevali rekviziti in razno gradivo o zaključnih bojih za osvoboditev Prekije, prihodu partizanov in bolgarske vojske v Ljutomer ter o ustanovitvi prvih organov ljudske oblasti po osvoboditvi.¹ V sedemdesetih letih 20. stoletja se je v sklopu muzeja NOB

oblikovala tudi manjša zbirka taborskega gibanja, ki je delovala v sklopu Narodnega muzeja v Ljubljani. Ta se je predvsem iz političnih vzrokov imenovala zbirka Edvarda Kardelja.²

Muzej NOB je po osamosvojitvi Slovenije z odlokom o prestrukturiranju leta 1996 nadomestila Splošna muzejska zbirka. Koncept zbirke je temeljil na arhivski dokumentaciji, dopolnjeni z arhivskimi

¹ Novak, *Prekija*, str. 396–397.

² Ribičič et al., *Taborsko gibanje*, str. 5–10.

Muzejska niša Rotovška stolpna ura (arhiv: OE Muzej Ljutomer).

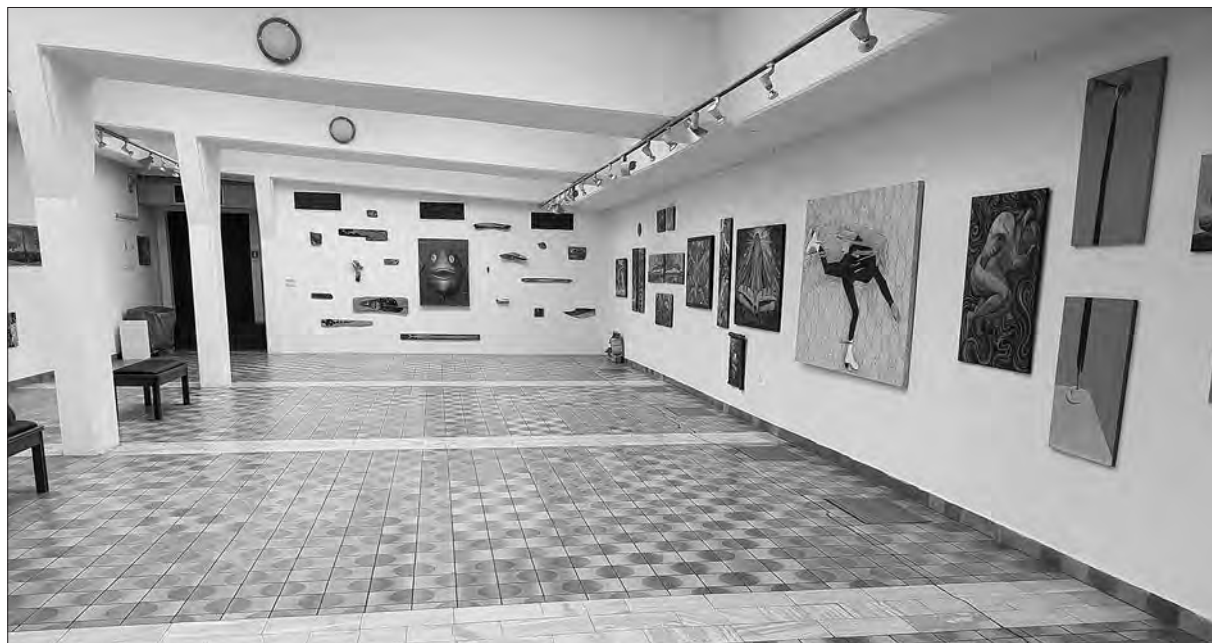
Prehod med muzejem in knjižnico (arhiv: OE Muzej Ljutomer).

viri in muzealijami drugih ustanov ter posameznikov. Kronološko postavljena zbirka je predstavljala gospodarsko, družbeno, politično in kulturno življenje mesta in okolice. Jedro zbirke so sestavljali arhivski viri, ki so segali v konec 14. stoletja, ko je bil Ljutomer že pomembno trško naselje. Tako se je večina zbirke NOB, ki ni bila povezana z zgodovino Ljutomer, premaknila v druge, primernejše institucije.³

³ Ratiznojnik, *Splošna muzejska zbirka Ljutomer*, 1998, str. 1–20.

Vsebina v splošni muzejski zbirki se je skozi desetletje nadgrajevala, posodabljala in leta 2006 dopolnila z Grossmannovo zbirko.⁴ Leta 2007 je muzej razpoglagal z muzejsko zbirko Taborsko gibanje na Slovenskem (nekdanja zbirka Edvarda Kardelja), s Splošno muzejsko zbirko Ljutomer in z Zbirko filmov ter fotografij dr. Karola Grossmanna, prvega slovenskega

⁴ Ratiznojnik, *Filmska in fotografska zapuščina*, str. 122–126.

Razstava akademskega slikarja Boštjana Plesničarja v Galeriji A. Trstenjak (arhiv: OE Muzej Ljutomer).

filmskega ustvarjalca.⁵ V naslednjem desetletju so se zbirke dopolnjevale z različnimi muzealijami in s korakom časa postopoma posodabljale.

Do novih večjih sprememb v muzeju je prišlo v času epidemije, v začetku leta 2020. Vse tri zbirke so se dodobra prevetrile in modernizirale. Prostori muzeja so postali veliko bolj zračni, pregledni, svetlejši in na oko bolj privlačni za obiskovalce. Zastarela in dotrajana infrastruktura se je odstranila. Vsebine v prostorih niso bile več prepletene, temveč so bile postavljene po smiselnem vrstnem redu in časovnici. Danes prva in druga soba predstavljata Taborsko gibanje v Ljutomeru in na Slovenskem. Tretja soba predstavlja zbirko fotografij in filmov dr. Karola Grossmanna, v preostalih treh sobah pa je predstavljena zgodovina Ljutomera in bližnje okolice.⁶

Zbirka Zgodovina Ljutomera in bližnje okolice popelje obiskovalce skozi različna zgodovinska obdobja vse od prazgodovine pa do danes. Seznanijo se s pestrim gospodarskim, kulturnim in političnim razvojem mesta in okolice od prve omembe Ljutomera kot trga v 13. stoletju. Med drugim obiskovalci spoznajo čarovniške procese v Ljutomeru, napade Osmanov in kruccev ter obdobja kužnih bolezni. Seznanijo se z etnološko in kulinarično podobo Ljutomera ter številnimi zanimivimi zgodbami o mestu in njegovih prebivalcih. V sklopu zbirke Taborsko gibanje na Slovenskem obiskovalci spoznajo potek 1. slovenskega tabora, razloge, zakaj je potekal v Ljutomeru in v katerih slovenskih pokrajinah se je skupno

zvrstilo 18 taborov. Tretja zbirka Prvi slovenski filmski zapis pa ponuja ogled Grossmannovih fotografij in njegovih prvih treh filmskih posnetkov v zgodovini Slovenije. V sklopu zbirke obiskovalci spoznajo Grossmannovo življenjsko pot, njegovo več desetletno ustvarjanje in se seznanijo s številnimi znanimi osebnostmi Ljutomera in okolice.⁷

Z oblikovanjem Splošne muzejske zbirke Ljutomer je bilo muzejskim delavcem zaupano posebno poslanstvo. Muzej zbira, evidentira, dokumentira, hrani, raziskuje in preučuje kulturno dediščino osrčja Prlekije ter jo predstavlja javnosti. V muzeju večkrat letno potekajo tudi številne občasne razstave, predavanja, predstavitve domoznanskih knjig, izobraževanja, delavnice za najmlajše in podobni dogodki, ki jih muzej organizira samostojno ali v sodelovanju z drugimi izobraževalnimi institucijami. Poleg protokolarnih dogodkov in prireditev ter ogledov zbirk v Splošni muzejski zbirki izvajamo tudi pedagoške programe za šoloobvezne otroke.

Ena od posebnosti Splošne knjižnice Ljutomer je neposredna povezanost med muzejem in knjižnico. Zaradi prostorske stiske in odločitve glede dodatne popestritve vsebine se muzej širi v knjižnico in obratno. V knjižnici so tako nastale tri muzejske niše: Rotovška stolpna ura, Ljutomerska čitalnica in Ljutomerski grb. Ob nišah in tudi drugod po prostorih muzeja so obiskovalcem na voljo številne publikacije Splošne knjižnice Ljutomer, ki sovpadajo z vsebino razstavljenih eksponatov. Prednost Splošne knjižnice Ljutomer kot celote je, da v sklopu treh enot ponuja

⁵ Ratiznojnik, *Splošna muzejska zbirka Ljutomer*, 2007, str. 1–18.

⁶ Pavličič, *Ljutomer*, str. 1–6.

⁷ Markovič, *Ljutomer*, str. 1–6.

obiskovalcem večurno vodenje in izobraževanje po knjižnici, galeriji, muzeju ter mestu Ljutomer.

OE Galerija

Galerija Ante Trstenjak je nastala pred dobrimi štirimi desetletji na pobudo dveh generacij, ki sta si delili idejo, načrt in izvedbo o gradnji skupnega prostora za ljubitelje umetnosti. Z veliko truda in bogatim letnim programom so domači umetniki prostor oživiljali leto za letom. S tem so izpolnili svoje poslanstvo, predvsem pa dolg do vseh umetnikov in ustvarjalcev, ki so tukaj živeli in ustvarjali. Po uspešnih začetnih desetletjih je kvaliteta dela v galeriji zaradi pomanjkanja sredstev in splošne krize precej upadla. Kljub temu je ustanova kmalu uspešno prebrodila težke čase in se v zadnjih letih javnosti odprla v obliki stalne razstave likovnih del slikarja Anteja Trstenjaka. V letni program je vključila izbrane ustvarjalce na osnovi prepoznavnih nadarjenih mladih, priznanih umetnikov, lokalnih ljubiteljev umetnosti in zaključenih skupin, ki obetajo.⁸ S stalnim razstavnim programom, ki zajema letno povprečno devet razstav, je galerija v Ljutomeru ena najbolj aktivnih in najdlje časa prisotnih institucij, ki spodbujajo likovno dejavnost ne le pri razstavljalcih, ampak tudi pri uporabnikih v širši okolici Ljutomera.

LITERATURA

- Markovič, Tomaž: *Ljutomer: splošna muzejska zbirka*. Ljutomer: Splošna knjižnica Ljutomer, OE Muzej, 2021.
- Novak, Drago: *Prekija 1941–1945*. Ljubljana: Borec; Ljutomer: Občinski odbor ZZB NOV, 1987.
- Pavličič, Srečko: *Galerija A. Trstenjak Ljutomer*, Ljutomer: Splošna knjižnica Ljutomer, 2017.
- Pavličič, Srečko: *Ljutomer: splošna muzejska zbirka*. Ljutomer: Splošna knjižnica Ljutomer, OE Muzej, 2019.
- Ratiznojnik, Anton: Filmska in fotografska zapuščina dr. Karola Grossmanna v muzeju Ljutomer. *Zgodovinski listi* 14, 2006, št. 1, str. 122–126.
- Ratiznojnik, Anton: *Splošna muzejska zbirka Ljutomer: stalna razstava*. Ljutomer: Splošna knjižnica, 2007.
- Ratiznojnik, Anton: *Splošna muzejska zbirka Ljutomer: stalna razstava*. Ljutomer: Zavod za kulturo in izobraževanje, 1998.
- Ribičič, Mitja et al.: *Taborsko gibanje na Slovenskem: Muzejska zbirka »Edvard Kardelj«*. Ljubljana: Narodni muzej, 1981.

Tomaž Markovič

⁸ Pavličič, *Galerija A. Trstenjak Ljutomer*, str. 1–4.